

LISTY PRAHY 1

duben 2022

Jiří Sopko v Museu Kampa – výstava barevných snů o člověčenství

Tři patra pláten hýřících barvami. Sopkova retrospektiva v Museu Kampa obsahuje přes 100 obrazů a také řadu akvarelů a kreseb, pečlivě vybraných z rozsáhlého díla výrazného představitele české malby. Jiří Sopko, nedávno osmdesátiletý, působil mezi lety 1990–2016 na pražské Akademii výtvarných umění, přičemž dvakrát byl zvolen jejím rektorem. Retrospektiva ukazuje růst a proměnu umělce samotného, a na jím vybíraných námětech a jejich zpracování také proměnu doby.

Žlutá, oranžová, červená... ale také trávově zelená a sytě modrá. To jsou barvy, které v nejrůznějších kombinacích převládají a na obrazech Jiřího Sopka vytvářejí pro něj typické postavy či tvary. Co říkají ti barevní hlavonožci, kráčejí ve dvou či ve třech, někdy také sami, Sopkovými plátny do neznáma? Vyprávějí příběh společnosti i samotného umělce, který prožil uvolnění 60. let 20. století

jako student pražské akademie, a jehož aktivní umělecká dráha spadá do období pozdější normalizace. To vše se v jeho tvorbě odráží a posouvá až ke zklidněným a nadějeplným nedávným desetiletím, občansky i umělecky už zcela svobodným.

Jiří Sopko, Hry, 1987, olej, plátno, 160 × 147, Galerie hlavního města Prahy

Sopkova retrospektiva přináší ve třech patrech muzea výběr z jeho maleb – ať už olejů nebo akrylů, ale také akvarelů, většinou věnovaných lidské postavě. Čtenářům jsou dobře známé i jeho jedinečné ilustrace, především k dětským knihám. Tou nejznámější jsou asi *Pižďuchové* od Václava Havla. Tento titul spolu s dalšími jím ilustrovanými knížkami najdeme i ve zdejší muzejní prodejně.

Nad výtvarnou mluvou umělce můžeme přemýšlet mnoha směry. Pohled na velká a podobnými náměty spojená plátna, ať už vznikla

v kterémkoli umělcově tvůrčím období, nabízí sál v přízemní muzea. Najdeme tu i jedinou Sopkovu skulpturu *Vodní pólisté* (1975–76), která však je vlastně spíš originální kombinací obrazu a sochy. Dominují a vynikají tu například plátna *Touha* (1969), *Dámičky* (1972) nebo rozměrné plátno *Rudá lázeň* z roku 1990 s hlavami, z moře vzhlížejícími kamsi nahoru. Jsou tu ale i typické Sopkovy postavy, třeba ta kráčející *Za sloupem* (1999). U všech vnímáme zároveň umělcovu hravost, z druhé strany ale sytými barvami i výraznými ohraničenými tvary útočí energie a konkrétní záměr. Odlidštěnost doby normalizace, s níž se Sopko těžce vyrovnával, symbolizuje kruté *Počítadlo*, na jehož drátcích jsou místo barevných kuliček navlečené lidské hlavy, jimiž otáčí prapodivný skřet.

Pořád si myslím, že to nejlepší teprve namaluju

To je citát uvozující další část výstavy. Sopkem často zobrazované dvojice či trojice nabízejí výklad o možnosti zařadit se a splynout s ostatními, jak to vyžadovala normalizace. Nevynikat a nevyčnívat. Anebo naopak chtějí vybočit, utéct z davu, když takto kráčejí rychlým a energickým krokem? Jsou tu postavy běžící, sedící, ležící, stojící. Často jen s hlavami, bez rukou. V polovině osmdesátých let u malíře vrcholí tvůrčí i osobní krize, nemá ani dostatek prostředků na malířský materiál. Vznikají proto díla malovaná na jutových

Jiří Sopko, Světlo (1999, akryl, plátno, 70 × 96,8, Galerie Gema)

pytlích nenatřených ani základní barvou, z nichž můžeme vnímat sice beznaděj, přesto však skrytý vnitřní vzdor a sílu. Jiří Sopko později pracuje jako restaurátor památek například na poutním kostele Hostýn nebo na zámku Častolovice.

Ke konci 80. let se výraznému umělci poštěstilo. Jeho tvorba byla prezentována na samostatné výstavě v Mnichově. Díla z té doby přinášejí nové nápady, a hlavně naději (působivá plátna *Světlo*, *Sníh...*) Zlom politických poměrů 1989 pak znamená zadostiučinění, Jiří Sopko se díky vůli studentů stává profesorem na AVU. Je také členem Umělecké besedy. Pokud jde o tvorbu, Sopko sám říká, že začíná tíhnout k minimalismu. Projevuje se to v druhé části expozice třeba do různých podob obrazů s názvem *Krajiny* z roku 2016 nebo trojice barevných *Hradů* (2019), také znovu užití „tečkovaných“ ploch. Jakkoli jsou Sopkovy obrazy charakteristické výraznými barvami, nepůsobí zdaleka jen radostně.

Neopominutelnou součástí jeho výtvarného jazyka jsou ironie a sarkasmus. Sopkovy malby tak mimo jiné fungují jako sžíravý komentář k době svého vzniku, což platí nejen pro roky normalizace, ale i novější období naší moderní historie.

Třetí část výstavy nabízí už v úvodu zmíněné Sopkovy kresby a také díla posledního období umělcovy tvorby. Obojí je od sebe prostorově odděleno lehkou žlutou přepážkou ze zavěšených planěk. Toto členění výstavního prostoru je užité i v předchozích sálech a vychází zjevně z obdobného žlutého „plotu“, stvořeného umělcem jako součást některých obrazů. Plátna posledního

Jiří Sopko, Dámičky (1972, olej, plátno, 200 × 180, Galerie Gema)

období zůstávají často bez figur, a když už jsou „zalidněná“, dominují na nich nejčastěji lidské hlavy v různých situacích.

Velké výstavy zaměřené převážně na novější tvorbu měl Jiří Sopko v roce 2002 v Jízdárně Pražského hradu a o pět let později v Galerii Rudolfinum. Šéfkurátor Museu Kampa Jan Skřivánek uvádí, že mnoho obrazů ze 70. a 80. let je nyní na Kampě vystaveno poprvé po víc jak čtvrtstoletí. Proto může být pro mladší diváky výstava dost možná velkým objevem. Zdejší letošní retrospektiva autora je sice – úměrně prostorám muzea – nevelkým, ale rozhodně působivým výběrem Sopkovy rozsáhlé tvorby. Museum k ní připravilo i doprovodný program, který najdete na jeho webových stránkách.

www.museumkampa.cz

Martina Fialková